

Důchodová reforma

Petr HARTMAN, moderátor

Téměř polovina lidí v předdůchodovém věku se obává nízkých příjmů, které budou mít v penzi. Vyplývá to z výzkumu, který se uskutečnil v šestnácti zemích světa. Nekonal se sice v České republice. Výsledky by však byly podobné. Navíc ani politici nemohou zaručit, jak vysoké budou v tuzemsku penze. Jedinou jistotou je, že vzhledem ke stárnutí populace by mohly být nízké, to za předpokladu, že se o nutnosti důchodové reformy bude nadále jen mluvit. Rázných činů jsme se prakticky nedočkali. Mimo jiné to znamená, že by se rozdíl mezi mzdou a důchodem mohl i nadále prohlubovat. Je skutečně tak obtížné nalézt recept na slušné penze? Také o tom uslyšíte v dnešním Studiu STOP. Ve studiu vítám Lubomíra Lízala, ředitele Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy a také hlavního ekonoma Československé obchodní banky, Martina Kupku, takže dobrý den.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Dobrý den.

Lubomír LÍZAL, Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Dobrý den.

Petr HARTMAN, moderátor

Když budeme hovořit o tom, že lidé mají jen mlhavou představu o tom, jaké budou mít penze a většinou mají tu představu spojenou s tím, že ty penze nebudou příliš vysoké, tak bychom mohli vyjít z toho současného stavu, tedy z toho, že lidé pobírají důchod tak, že jim ho vyplácí stát, že je složen, dalo by se říci, ze dvou částí. Jedna je ta garantovaná státem pro všechny, což je taková ta velmi malá část toho důchodu a druhá záleží na tom, kolik lidé brali v určité době. Tak jak by se ten systém dal charakterizovat, Lubomíre Lízale?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Tak já bych v podstatě řekl, že ten náš systém, ačkoliv tak nevypadá, tak pokud porovnáme vlastně většinu zemí, které jsou sdružené v OECD, čili ve spolupráci pro ekonomický rozvoj a spolupráci, kde vlastně jsou ty mezinárodní srovnání, tak náš systém vlastně patří k tomu, který se blíží k rovnému důchodu. I když to tak nevypadá, tak vlastně ten náš systém má velmi malou závislost mezi tím, kolik lidé vydělávají a jak velký potom dostávají důchod. Čili těch systémů je několik typů vlastně, ať od toho čistě britského, kde je to skutečně, ten rovný důchod dostávají všichni jenom tu částku garantovanou státem, která je stejně pro všechny bez ohledu na to, kolik vlastně odváděli do toho systému s tím, že vlastně ta nadstandardní část, na tu si spoří sami, až tedy po systémy, kde je v podstatě, bych řekl, ta lineární závislost mezi tím kolik člověk během svého života přispěl do toho důchodového systému, tak obdobně se mu vlastně zvyšuje ten důchod. Ale my jaksí, pokud máme to mezinárodní srovnání, tak patříme vlastně k tomu systému, který je velmi blízký tomu britskému.

Petr HARTMAN, moderátor

Když uděláme to mezinárodní srovnání, jaký je poměr mezi důchodem a mzdou v současné době? Odpovídá to běžným evropským zvyklostem, Lubomíre Lízale?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Já bych řekl, že to odpovídá těm evropským zvyklostem. Zatím vlastně, když se podíváme na to mezinárodní srovnání, tak je to přibližně polovina průměrné mzdy, kolik dostávají, což je vlastně u těch systémů které jsou, kde není příliš velká závislost mezi vlastně tím, kolik člověk vydělává a kolik odvedl toho veřejného systému a kolik dostává.

Petr HARTMAN, moderátor

A je to zhruba přijatelný poměr zhruba ta polovina?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

V podstatě přijatelný poměr je to proto, aby člověk mohl přežít, ale pokud si zvykne na nějaký standard, tak samozřejmě nepředpokládá, že poté, když půjde do důchodu, tak jeho příjmy klesnou velmi hluboce.

Petr HARTMAN, moderátor

Když se člověk podívá do statistik, tak český stát momentálně vyplácí zhruba tři celé tři desetiny milionu důchodů, samozřejmě nejsou to jenom starobní, těch je kolem dvou milionů. Znamená to tedy, že musí vynakládat poměrně vysoké částky. Ostatně to dokládá i jedna věc. Ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas uvažuje o tom, že od příštího roku by mohli důchodci dostat o sedm set korun měsíčně navíc, což z pohledu důchodců a dnešní cenové hladiny není závratná suma, ale pro stát by to znamenalo, že by musel vyplácet o dvacet miliard korun víc než letos. Takže to je asi také důkaz toho, že když chce někdo zlepšovat důchody, tak to nejde ze státní pokladny, že asi stát by to neutáhl, Martine Kupko?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Určitě. Mění se demografická struktura navíc směrem ke stárnoucí populaci, což neplatí jen pro Českou republiku, ale pro většinu vyspělých zemí, vede k tomu, že systém důchodový, který známe u nás, je pro veřejné finance stále větším a větším břemenem. A zvyšování důchodů ať už tím směrem, aby byl zachován poměr průměrného, státem vypláceného důchodu k průměrné mzdě, anebo alespoň, což je o něco jednodušší, aby se pokryl inflační nárůst. To znamená, aby kupní síla těch důchodů zůstávala stejná, se stává stále obtížnějším úkolem a myslím si, že do budoucna je jasné, že jediným řešením, jak tuto nouzi překonat, jak si zajistit pro důchodový věk přijatelnější životní úroveň, než je ta, jakou je schopen garantovat stát. Jedinou cestou, jak toho dosáhnout je intenzivně zapojit soukromé spoření důchodové.

Petr HARTMAN, moderátor

Ony se objevují nejrůznější propočty a jeden z nich tvrdí, že pokud se nic nezmění a důchody se budou vyplácet zhruba v přibližně stejné výši, tak do roku 2015 by náš důchodový systém měl být bez problémů. Měly by na to být peníze. Ale pak by mohlo dojít k tomu, že najednou by ten důchodový systém svým způsobem zkolaboval a stát by vyplácení důchodu přišlo až na polovinu hrubého domácího produktu, což asi by mohlo ohrozit i fungování státu, je to tak?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Je to tak. Už v dnešní době vlastně ty důchody představují značnou část veřejných rozpočtů a doposud vlastně nejsou odděleny od státního rozpočtu. Předpokládá se, že samozřejmě odděleny budou. Ten problém se prostě nevyřeší jen, tak, že budeme čekat, co se stane, protože, jak se díváme vlastně na ty ostatní země, tak nejen v České republice, ale v ostatních zemích vlastně dochází k populaci přeci jen žije o něco déle, ten věk se prodlužuje. A nedá se očekávat, že by došlo k nějakému zvratu, že by vlastně věk začal klesat. Ten musí být doprovázen nějakým velkým neštěstím nebo něčím takovým. Či vlastně ty předpoklady jsou skutečně proto, že naopak ten tlak na ty důchody nebo na ty platby z veřejných rozpočtů, pokud se systém změní, budou stále růst a je to způsobeno vlastně jak tou demografickou situací, kterou tady zmiňoval Martin Kupka, tak je to způsobeno i tím, že vlastně máme lepší zdravotní systém a máme vlastně lepší podmínky. Ti lidé žijí déle.

Petr HARTMAN, moderátor

A mohlo by něco v tom vývoj zvrátit to, kdyby do České republiky přišla silná migrační vlna? Mladší generace, která by zvýšila počet těch lidí v aktivním věku?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak nepochybně, pokud bychom docílili toho, aby Česká republika vstřebala výrazně vyšší množství osob, které by odváděly prostředky na důchodové pojištění, přitom by byly v mladším věku, to znamená, v dohledném období několika desetiletí by nečerpaly ty prostředky, ta by to dočasně určitě dočasně našemu důchodovému systému pomohlo. Ale myslím si, že vzhledem k dalším omezujícím podmínkám, které tady jsou, to není řešení definitivní, stejně tak jako není definitivním řešením posunout některé parametry toho stávajícího důchodu jako prodloužit věk odchodu do důchodu na nějakou rozumnou stále ještě společensky akceptovatelnou hranici. Samozřejmě, pokud bychom odsunuli ten důchodový věk na osmdesát let, tak bychom problémy vyřešili. Já myslím, že to by asi nikdo nechtěl udělat.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže jsou dvě možnosti, buďto postupně měnit důchodový systém, nemusí se tak rychle, protože přeci jen určitý čas ještě zbývá, když ho není mnoho anebo tak cynicky tedy zajistit, to, aby důchod pobíralo co nejméně lidí, to znamená, odsunout ten věk na osmdesát let nebo možná ještě výše a pak mít v klidu vysoké penze?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Trošku bych byl méně cynický v tomto, ale vlastně bych tady argumentoval tím, že pokud se díváme na mezinárodní srovnání třeba použijí tu Británii a některé evropské země, tak vidíme značný rozdíl v tom, jak se lidé chovají v pozdějším věku. Totiž v Británii a v dalších zemích je celkem běžné, že pokud člověk dosáhne blízko toho důchodového věku, tak pracuje dále. Čili vlastně nepředstavuje skutečně čistou zátěž pro ten systém, ale částečně do něj i znovu odvádí, i když vlastně, tam je to ale, obvykle tito lidé pracují za méně, než kolik pracovali v tom vrcholu v té své kariéře. Čili vlastně tyto systémy, které jsou trošku motivační pro to, aby lidé pracovali déle než ten minimálně požadovaný věk, vedou k tomu, že vlastně jakoby ten člověk dále nepředstavuje zátěž, i když vlastně jeho mzda trochu jakoby poklesla. Zatímco v Evropě vidíme takový ten efekt toho, že v okamžiku, kdy má dojít k tomu, že by člověk měl pracovat za trochu nižší mzdu, tak raději odejde okamžitě do penze a vlastně představuje častou zátěž. Čili tady vlastně je určitý, bych řekl prostor pro to, aby došlo, řekněme, trošku ke snížení té zátěže toho systému právě tím, že umožníme větší flexibilitu než jakou seniory vidíme.

Petr HARTMAN, moderátor

Vzhledem ke stárnutí populace je přirozené, že se ta hranice pro odchod do důchodu posouvá, ale naráží to zase na jiný problém. Někdy se odchodem do důchodu řeší problém nezaměstnanosti, že lidé nemohou sehnat práci v určitém věku nebo v určitém regionu, a je to, dalo by se říci, to nejlepší řešení pro ně, jak z té situace ven?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak určitě máte pravdu. Problém nezaměstnanosti v tomto kontextu je velmi významný. Myslím si, že v řadě zemí v různých obdobích existuje společenský tlak na to, aby ti lidé, kteří dosáhnou důchodového věku, odešli a uvolnili místa těm, kteří můžou je zaujmout. Ono je to zajímavé jednak pro ty nástupce i ekonomicky, protože jsou to často místa relativně dobře placená. Ale je to zajímavé i toho národohospodářského hlediska, protože jaksi nám ubude nezaměstnaných. To je jeden aspekt a druhý aspekt, který bych k tomu ještě dodal, který ještě také není zcela zanedbatelný je, že proto, aby lidé mohli pracovat v důchodovém věku a třeba nikoliv nutně ani na té pozici, kterou zastávali doposud, oni můžou klidně dělat něco jiného, což je také užitečné, je to užitečné pro tu společnost a je to z jiné oblasti, než ve které se doposud pohybovali, tak je dobré, aby byl k dispozici pracovní místa, které by ti lidé mohli zaujímat, aby byla poptávka po jejich zkušenostech a po tom specifickém složení schopností a zkušeností a potenciálu, který oni mají i v tom vyšším věku. Já myslím, že i toto pro nás není ještě vyřešeným problémem do budoucna.

Petr HARTMAN, moderátor

Další problém je také v tom, že existují různé profese, kde, pokud člověk pracuje dlouhou dobu, tak ho to může ať už fyzicky nebo psychicky velmi vyčerpat a je to problém, že zkrátka nevydrží pracovat až do pětadesáti let.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Ano, to je v podstatě způsobeno tím, že některé profese vlastně představují jednostrannou zátěž pro toho člověka a vlastně ten organizmus se velmi rychle opotřebuje a pak samozřejmě to řešení předčasného odchodu do důchodu je to jedno z řešení, ale spíš vlastně je to taková z nouze ctnost, protože ten systém by totiž měl vést k tomu, že ten člověk má sám o sobě i vůli i pro tu společnost je to dobře, když prostě si najde i nějaké jiné místo a ne v tom jednom jediném oboru. Čili vlastně ta společnost musí vytvářet, právě kolega jak tu měl poptávku po tom, aby tam potom byla mobilita, třeba z těch oborů, které jsou vysoce fyzicky náročné a kde potom s většími zkušenostmi už ta fyzická síla třeba není potřeba.

Petr HARTMAN, moderátor

Reakce Martina Kupky.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Jenom mě tak napadlo, že samozřejmě toto tak je. Některé obory jsou fyzicky náročnější nebo vedou k tomu, že se opotřebí ten člověk rychleji, otázka je, jestli toto by mělo být nutně zohledněno v důchodové legislativě státu, anebo jestli odpovědnost za relativně kvalitní finančně zabezpečení těch lidí v době, kdy už nejsou schopní pracovat, by měl nést jejich zaměstnavatel, pokud tedy ji neunesou oni sami. Tím myslím, že pokud prostě nějaká práce opotřebovává člověka výrazně více než jiná, tak by za to měl být kompenzován finančně takovým způsobem, aby si na ten delší důchodový věk byl schopen ušetřit v době toho svého produktivního věku. Jak říkám, nemusí to být nutně jenom ten člověk, který si bude odkládat ze svého vysokého platu, ale mohl by to být třeba povinně jeho

zaměstnavatel, který by část těch prostředků odváděl do nějakého důchodového fondu, z něhož by potom ...

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to určitá forma zaměstnaneckých důchodů?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Přesně tak.

Petr HARTMAN, moderátor

Je to běžné ve světě, nebo je to něco neobvyklého?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Tak zaměstnanecké fondy jsou relativně běžné v některých zemích. Spíš jde vlastně o tu míru, jakým způsobem vlastně se rozděluje ta zátěž mezi toho jedince a případně na tu firmu.

Petr HARTMAN, moderátor

Tady jde spíše o to, když by to byla velmi fyzicky náročná ale špatně placená práce, tak asi ten člověk by těžko ještě z toho nízkého platu si povinně spořil.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tam je ještě ta otázka, jestli by tu nějakou povinnost neměl mít ten jeho zaměstnavatel. Ale tím se ten problém nevyřeší, protože, pokud by došlo k tomu, že by musel povinně spořit jeho zaměstnavatel, tak samozřejmě náklady na tu pracovní sílu by vzrostly, ať už by tomu zaměstnanci platil více a nespořil mu nic na důchod, anebo by spořil a platil mu méně. Každopádně by se prodražila ta pracovní síla a je potom otázka, jestli by to nevedlo k nárůstu nezaměstnanosti v tom oboru.

Petr HARTMAN, moderátor

Pak je to ale neřešitelný problém.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Otázka je, jestli potom, když jsme hovořili o té migraci, ono se to třeba i běžně děje, se nedá řešit v některých oborech tam, kde pro našince ta práce je nezajímavá z tohoto pohledu, migrací nebo imigrací lidí z oblastí, pro které pracovat i za těchto relativně nižších příjmů je stále ještě zajímavé.

Petr HARTMAN, moderátor

A pak by tedy se vrátili do své vlasti a tady nepobírali důchod, když to dotáhneme do konce.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak to by záleželo potom na tom, jak by byla vyřešena ta první legislativně jejich pobyt tady, protože si myslím, že to, k čemu tady dochází a našťestí si myslím, že už to začíná být řešeno, co bývá našťestí řešeno, je nelegální imigrace ne z toho pohledu ...

Petr HARTMAN, moderátor

Práce načerno.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Přesně tak, ale že ti lidé, kteří sem přicházejí, jsou de facto vydírání různými zprostředkovateli, a to si myslím, že nám nedělá čest. Takže záleží na tom, jak by se upravil legislativně ten pobyt těch zahraničních imigrantů a jak by se upravily také závazky, které by vznikaly mezi důchodovými systémy nebo sociálními systémy ze země původu toho pracujícího a České republiky.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Já bych dodal, že tento problém už se do určité míry řeší právě s tím, jak převádět vlastně důchody v rámci Evropské unie. Já vím, když si vezeme třeba Československo a rozdělíme na Česko a Slovensko, tak vlastně dochází k tomu, že někteří lidé pracovali na Slovensku a žijí v Čechách nebo obráceně, tak tam je vidět, jak obrovské problémy čistě to, že máte nárok na důchod z jedné nebo z druhé země. Takže tam docházelo k určitým přesunům, že to je prostě věc, která je problematická. A já bych tady souhlasil vlastně s tím, co řekl Martin Kupka, že vlastně důležité je, aby ti lidé tady byli legálně, protože ta vlastně práce načerno, jak se říká, ono je to docela výhodné, protože ty ceny jsou nízké, zase na druhou stranu ten člověk vlastně nám nepřispívá do toho systému a představuje jakousi nekalou konkurenci na současném trhu práce.

Petr HARTMAN, moderátor

Když hovoříme o řešení problému, tak samozřejmě důchodovou reformu by měli vyřešit politici, protože na nich záleží, jak nastaví zákony a další pravidla hry. Jak vnímají tu současnou situaci kolem penzí, to nám prozradí názor místopředsedkyně Poslanecké sněmovny za ODS Miroslavy Němcové.

Miroslava NĚMCOVÁ, místopředsedkyně Poslanecké sněmovny /ODS/ /ukázka/

Je jasné, že některé věci jsou nezpochybnitelné, demografický vývoj, deficit na účtu důchodovém a zároveň stav veřejných financí. Tyhle ty věci musí být v souladu s tím, co si můžeme dovolit navrhnout do budoucna. To znamená, že se bude muset zvedat hranice pro odchod do důchodu, i když se to nebude týkat lidí, kteří jsou teď těsně před důchodem, tak tyhle ty kroky nezbytné budou.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik místopředsedkyně Poslanecké sněmovny za ODS Miroslava Němcová. Posloucháte pravidelný diskusní pořad Studio STOP, tentokrát je zaměřen na důchodovou reformu. Hosty ve studiu jsou ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal a také hlavní ekonom Československé obchodní banky Martin Kupka. Když jsem narazil na politiky, tak ti samozřejmě neustále tvrdí, že důchodová reforma je problém, že se s tím musí něco dělat, ale zatím se nic zásadního nestalo, pouze to, že jsme zde měli takzvanou Bezděkovu komisi, která propočítala všechny možné návrhy jednotlivých politických stran. Nyní zde máme zase snahu vytvořit další komisi, ve které budou opět představitelé politických stran a opět se mají dohadovat o důchodech. Takže čistě z pohledu ekonomů, jak se díváte na to otálení politiků, Martine Kupko?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Aspoň tak jak to vnímám tento problém, je dvojitý. První, v té nejjednodušší rovině. Pokud chceme provést důchodovou reformu, tak vlastně směřujeme k tomu, aby lidé méně spotřebovávali nyní a více peněz se schovávalo do budoucna. Ty prostředky prostě se spořily a čerpaly se potom v tom

důchodovém věku. To se dá udělat různým způsobem. Každá politická strana může mít svoji představu o tom, jak tu spotřebu odkládat, co je lepší, co je horší a záleží na nějakých ideologických pohled na svět a na různých předsudcích, ale ta podstata je stejná napříč politickým spektrem. Řekněme lidem teď nebudete tolik spotřebovávat, řekněme možná různým skupinám různě, ale nebudete tolik spotřebovávat, ty prostředky odložíte a budete je spotřebovávat až později. Já myslím, že to je něco, co spousta občanů a voličů nebude ráda slyšet. To je jedna věc. A druhá věc je, že to odložení spotřeby do budoucna s sebou přináší určitá rizika, co se s těmi prostředky bude dít mezi dobou, kdy jaksí na ně máme nárok, kdy jsme je získali a mezi tou dobou, kdy je budeme čerpat v tom důchodovém věku. Tam je otázka toho, aby někdo ty fondy nevytuneloval nebo aby, což je jedna krajní obava. Druhá, která už je legitimnější, jaké výnosy to bude vynášet a jestli nakonec neproděláme, protože mezitím také porostou ceny. Takže to je takový, myslím, druhý balík obav, který je spojený s tou důchodovou reformou. Ale rozhodně prostě není to tak populární téma jako snižovat daně, když řekneme snižovat daně lidé, budete dostávat více prostředků, které budete moci utratit, tak je to něco, čeho se srdce každého politika, potažmo jeho voliče zaraduje. Když řeknete: Ne, ne, budete tu věc potřebovat, budete víc šetřit a spotřebovávat budete možná někdy v důchodu, pokud se ho dožijete, a pokud hodnota těch vašich úspor zůstane alespoň v reálním vyjádření stejná, tak to je mnohem méně populárnější poselství politika voliče.

Petr HARTMAN, moderátor

Jakou roli může hrát taková skutečnost, která vyplývá alespoň z propočtů OECD, že v šestnácti sledovaných zemích na světě došlo v souvislosti s reformami důchodů k seškrtání penzí o dvaadvacet procent u mužů a o pětadvacet procent u žen a tam se v té zprávě ještě píše, že ze zemí, které provedly reformu důchodů, dostáli svým předreformním závazkům penzistům jen Maďaři a Američané. Jakou roli to může hrát tohle?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Ono je to vlastně způsobeno tím, že ten systém tak, jak v současnosti byl nastaven v mnoha evropských zemích prostě počítá s nějakým demografickým vývojem, takový jaký vypadal přibližně po druhé světové válce a najednou prostě ten vývoj je úplně jiný. Čili vlastně ten systém prostě směřoval k tomu, aby zkolaboval. A vlastně to řešení je skutečně jenom dvojí, buďto do toho systému přiteče více peněz, to znamená, zvýšíme zdanění. Je jedno jestli zvýšíme zdanění práce, nebo jestli budeme nějakou, zavedeme nějakou daň, kterou použijeme pro financování toho systému, anebo vlastně snížíme odtok peněz z toho systému a to se dá, buďto tím, že se skutečně nominálně nebo reálně sníží vlastně ty nároky na ty důchody, anebo že se posune ten věk, kdy na ten důchod je nárok. A vlastně každá země šla trošku jinou cestou, protože vždycky záleží na tom politickém mixu, co se podaří prosadit. Ta věc, kterou lze, bych řekl, relativně dobře komunikovat s voliči a prostě tak, aby to pochopili, je to, že prostě žijete déle, jste déle zdraví, máte delší aktivní věk, to znamená, asi, pokud půjdete do důchodu mnohem, mnohem dříve, tak nemůžete očekávat tu stejnou výši a jako když půjdete později. Musíme si uvědomit, že Evropa v minulosti řešila vlastně problém nezaměstnanosti právě tím, že zavedla, bych řekl, velmi lukrativní předčasné důchody a samozřejmě všichni si na to zvykli a očekávají to, ale to byla právě politika, která řešila jeden problém v daném okamžiku a vlastně to nebylo vlastně to opět byla politika, která vycházela v situaci, kdy ta demografická křivka vypadala trošku jinak. Čili dneska už by vlastně nikdo politiku nenavrhl, protože si uvědomuje, že by vlastně ten systém ještě více zatížil.

Petr HARTMAN, moderátor

Když jsme u toho očekávání nebo u té reality, tak bych uvedl ještě jedno číslo. Reálná výše důchodu v poměru průměrné mzdě stále klesá. V roce 1998 činil ten poměr jednašedesát procent o šest let později, to znamená, v roce 2004 už jen padesát procent. To je také důkaz toho, že pokud se nebude nic dělat. Tak ty důchody budou stále klesat v poměru k té průměrné mzdě.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já si myslím, že v zásadě ty predikce, které jsou, s tím poklesem počítají a otázka je, kde by se měla, a je to i filosofická otázka, kde by se ta hranice měla zafixovat, pod jakou výší by už neměl ten stát, ten garantovaný důchod jít. Já bych ale jenom na vteřinku se rád vrátil k tomu, protože se o tom často i hovoří. Prodlužování věku odchodu do důchodu. My už jsme hovořili o tom, že v různých profesních skupinách ta opotřebovanost může být různá, takže pokud se stanoví jedno datum odchodu do důchodu, tak určitě to k němu bude milosrdnější než k někomu jinému. Ale já si myslím, že by se snad, pokud bereme tu věc jaksi podstatněji, nemělo hovořit jenom o tom, že se prodlužuje průměrný věk, ale mělo by se hovořit také o tom, v jaké kondici se ti lidé toho průměrného věku dožívají. Protože, pokud bychom jenom se dívali na průměrný věk, dožití, díky těm moderním medicínským postupům, je možno někoho udržovat, když to přeženu, na lůžku prostě deset, patnáct let, přitom jeho kvalita života je problematická. Takže já neříkám, že to je případ u nás. Já se přiznám, že neznám podrobně jak ta situace u nás v tomto ohledu vypadá, ale říkám si, že samotný průměrný věk dožití bez zohlednění kvality toho života, není tak úplně neprůstředný argument pro to, aby se odložil věk odchodu do důchodu.

Petr HARTMAN, moderátor

Když se hovoří o tom, jaký důchodový systém by byl dobrý, tak samozřejmě existují různé příklady ze zahraničí. Hovoří se například o tom, že systém, kde by peníze co nejvíce odpovídaly bývalému platu, tak takový systém prý funguje v Řecku nebo v Lucembursku, ale zároveň se dodává, že pak už je problém do budoucna ho dlouhodobě finančně udržet. Co si o takovém systému myslí Lubomír Lízala?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Neřekl bych, že jaksi je problémem finančně ho udržet, protože, pokud ten systém je skutečně dělán tak, že tam je, že si skutečně spoří, tak pak vlastně ten systém, pokud mu ty peníze neukradne, tak funguje. My jsme vlastně takový systém do určité míry měli. Bohužel po druhé světové válce vlastně komunisté tyto fondy vlastně použili, utratili, což také nakonec vedlo i k měnové reformě, což byl vlastně přímý důsledek toho, že vlastně fondy, které zde byly, se použily na spotřebu okamžitou. Já bych se vlastně rád vrátil k těm číslům, které jste zmínil. Ono totiž, to je trošku přesně ten rozdíl mezi těmi důchody, které mají garantovanou výši a jsou rovné bez ohledu na to, jaký máte příjem. A vlastně těmi důchody, kde tam je nějaká závislost mezi tím, kolik vyděláváte, kolik jste přispěl do toho důchodu a jaký máte důchod, protože obvykle, pokud se podíváme na ty systémy, které jsou založené, řekněme, na přibližně tom rovném důchodu, tak tam se to pohybuje někde kolem padesáti procent průměrné mzdy.

Petr HARTMAN, moderátor

O takovýchto systémech se tvrdí, že to jsou nejlepší systémy, které se dobře postarají o chudé, takhle fungují například v Irsku nebo na Novém Zélandě.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Přesně tak. Ale potom vlastně ty systémy, které mají tu motivační složku, nebo kde vlastně je tam ta zvýšená závislost mezi tím, kolik člověk odváděl do toho systému a jaký získává důchod, tak tam vlastně to funguje tak, že oni začínají třeba i na třiceti procentech, ale právě tím, že tam je ta závislost, tak potom nakonec člověk, který vlastně měl, řekněme, průměrnou mzdu, tak najednou má šedesát procent. To skutečně záleží na dané zemi, jak ten systém má nastaven.

Petr HARTMAN, moderátor

Martin Kupka.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak já se k tomu jen krátce bych rád vyjádřil, protože říkal, že je to podstatný moment. Já si dovedu představit, teď tedy nechci tím mluvit jako odborář, protože nereprezentuji žádné odboráře. Ale to, co mě napadlo, je to, že pokud máte ten systém variabilnější, jak o něm hovořil teď Lubomír Lízal, to znamená, že poměr toho důchodu k průměrné mzdě, se pohybuje mezi třiceti třeba a šedesáti procenty, nebo sedmdesáti procenty té průměrné mzdy, to znamená, zásluhovost je tam víceméně zdůrazněna, tak musíte mít společnost, která je akceptuje to, že ten, kdo dostává od státu dvacet, třicet procent, takže jaksí není určitým způsobem zaháněn někam za hranice společensky tolerovatelné chudoby. Já si myslím, že ty bohatší státy, pokud bychom se dívali na absolutní hladinu, relativní hladina příjmu je samozřejmě něco jiného, když se dívám, kolik má můj soused. Ale z absolutního hlediska, čím máte bohatší společnost, si myslím, tak tím větší variabilitu si můžete dovolit, protože i ti, kteří dostávají relativně menší procento té průměrné mzdy, za to menší procento mohou důstojněji žít než v těch velmi chudých zemích. To si myslím, že je možná jedna z příčin, proč u nás je ta zásluhovost tak málo zohledněna, protože jsme relativně stále chudí vůči našim vyspělým západním sousedům, a pokud chceme každému důchodci dát o nějaké životní minimum, tak na tu variabilitu z těch peněz, které odvádíme, nám moc nezbyvá. Museli bychom více sypat do toho balíku, jak o tom šla řeč před několika minutami.

Petr HARTMAN, moderátor

Zjednodušeně řečeno, ta spodní hranice u nás musí být vyšší.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Přesně tak.

Petr HARTMAN, moderátor

Já bych se zastavil ještě u jednoho typu a to je typ Švédska, kde se tvrdí, že penzisté mají až pět různých zdrojů příjmů. V čem je to dobré?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Co mě nejdříve napadne, je, že čím více máte druhů příjmů, tak jaksí je to vaše příjmové portfolio stabilnější. Takže, když vám ten jeden příjem vypadne nebo se znehodnotí, tak máte ještě ty další. Takže si myslím, že je to dobré, když už pro nic jiného, tak z hlediska jakési příjmové jistoty těch, kteří ty příjmy pobírají v tom důchodovém věku.

Petr HARTMAN, moderátor

Dá se tedy zachytit nějaký takový obecný trend, alespoň celoevropský, že třeba ty důchodové systémy se posouvají tím směrem, že stát sice určitý důchod garantuje, ale motivuje anebo tlačí nějakým způsobem lidi čím dál víc k tomu, aby spořili ať už povinně nebo dobrovolně?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Myslím si, že všechny evropské země mají stejný problém, který máme my, totiž ten problém, který je daný tou demografickou křivkou. Snad s výjimkou Islandu. Proto vlastně můžeme očekávat, že

všechny země dříve nebo později přistoupí k nějakému takovému systému a k nějaké takové změně. A samozřejmě vždycky to záleží trochu na tom, na té politické dohodě uvnitř zemí, kdy a jakým způsobem a jak moc vlastně udělají ty jednotlivé kroky.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já jenom ještě bych k tomu dodal, že to, co jsme teď řekli, že je třeba, aby lidé si začali dodatkově spořit na ten důchod, je jinými slovy převyprávěný ten požadavek, aby se nasypalo do toho systému víc peněz, než teď.

Petr HARTMAN, moderátor

Akorát, že by to tam nenasypal stát.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Ale ti lidé by si to tam sypali sami, ať už dobrovolně nebo povinně. Ale samozřejmě různé skupiny obyvatel budou schopny přispívat různé množství těch prostředků do toho důchodového systému tak, aby potom v tom důchodu mohli dostávat vyšší důchod, než je ten, kteří by dostávali v tom současném důchodovém systému, který tady je. Otázka je, jak velká bude ta skupina obyvatel, která tam ať už dobrovolně nebo absolutně nebude schopna přispívat téměř nic, protože, pokud by ta skupina byla dostatečně velká a silná, tak v budoucnu bude konstituovat nepochybně určitou část voličského spektra, který bude mít zájem na tom, aby jeho situace příjmová v tom důchodovém věku a v tom důchodovém věku bude relativně stále více lidí, nebo se mu bude blížit tomu demografickému vývoj, aby jejich situace nebyla tak špatná jako by byla podle toho, co si takřikajíc vydělali a naspořili. Ale je otázka jak se potom politicky tahle záležitost bude řešit.

Petr HARTMAN, moderátor

A jak se to dá řešit, aby nedošlo k této situaci k tomu vážnému ohrožení, dalo by se říci, fungování toho systému, pokud by zde skutečně byla masa nespokojených důchodců, pak by stát to musel nějakým způsobem řešit, musel by jim třeba přidat peníze, a tím by zase demotivoval ty lidi, kteří si zase spořili dlouhodobě?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Já si myslím, že ten první krok, který bychom měli udělat, je k tomu, aby lidé byli sami motivováni k tomu, aby případně neodcházeli do důchodu, i když na něj mají nárok, čímž by vlastně došlo k jakémusi vytvoření takového, bych řekl, nárazníku na ten systém a vlastně by i společnost si zvykala na to, že někdo jde v pětadesátce, někdo, kdo je na tom zdravotně lépe, tak jde třeba až v sedmdesátce. Čili je tam a tam by mohl udělat takovou závislost. Ono totiž se ukazuje, což je studie OECD, která se vlastně dívá na tom, jak moc vlastně stát nebo ten systém daní práci navíc poté, co máte nárok na důchod. A ukazuje se, že jsou země, které vlastně v okamžiku jako je třeba Nový Zéland nebo Island, se ukazuje, že v okamžiku, kdy máte nárok na důchod a pracujete déle, tak vlastně to, co do toho systému dáte, tak můžete očekávat, že dostanete zpět. Čili vlastně pro vás ta práce potom představuje, nepředstavuje něco, že byste o něco přišli. Ale jsou potom systémy, kde třeba jako je v Belgii, v Holandsku, kde vlastně takřikajíc, stát vám skoro všechno sebere a vy z toho nedostanete nic, pracujete déle. Čili tam potom není ta motivace.

Petr HARTMAN, moderátor

Také jsou tam nějaké daňové úlevy nebo něco?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Ano, přesně tak. Přesně tak, že ten systém je skutečně nastaven tak, že prostě poté, když pracujete více, tak máte vlastně daňovou úlevu, protože vlastně do toho systému přispíváte, i když byste už nemusel. A vlastně takové to hrubé porovnání ukazuje, že vlastně ty rozdíly skutečně působí motivačně, že vlastně ty země, které vlastně jako je to implicitní zdanění toho, když vlastně pracujete déle, je velmi nízké, tak tam ti lidé skutečně pracují déle, i když nemusí.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Mě jenom napadlo, že to je opravdu dobrá myšlenka, která tady zazněla, protože vlastně tím, že ti lidé by pracovali déle i po dosažení práva na to, aby odešli do důchodu, tak v tom systému by zbývalo více peněz pro vyplácení důchodu těm, kteří prostě z jakéhokoliv důvodu pracovat nemohou déle, takže by to bylo, že všichni by byli spokojeni a jedinou podmínkou je, že se k tomu vracím, byly pracovní příležitosti pro ty, kteří chtějí pracovat i po dosažení toho důchodového věku.

Petr HARTMAN, moderátor

Podívejme se nyní na současný návrh. Ten se skládá z několika etap. První etapa spočívá v tom, že by se mělo dojít k posunutí důchodového věku na šedesát pět let, a to do roku 2030. Postupně by se to mělo takto prodlužovat a zároveň by mělo dojít k prodloužení povinného pojištění z pětadvaceti na pětatřicet let, jak se na tento návrh díváte? Co tedy bude znamenat konkrétně? Martin Kupka.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já na to nemám nějaký silný ekonomický názor. Mě to přijde jako taková účetní operace, nebo matematické cvičení, kde vycházím z toho, kolik mám lidí v jakém věku, kolik pobírají důchody a teď si prostě spočítám kam, když protáhnu věk odchodu do důchodu a prodloužím tu dobu a ještě to tak nějak zaokrouhlím, aby mi to vycházelo na pět let a řeknu si, nemůžu zatížit všechny lidi stejně. Ti, kteří budou už blíže důchodového věku, tak by měli být systémem postiženi o něco méně, než ti, kteří začínají svoji kariéru, protože mimo jiné prostě by byli najednou postaveni před nová pravidla a měl možnost se tomu nějak přizpůsobit. Takže když všechno tohle zohledním, tak mi může vyjít to, co vyšlo v tom vládním návrhu a nejsem schopen říct, jestli by bylo lepší, kdyby to bylo v pětadesáti nebo šestašedesáti nebo v třiašedesáti. To nedokážu zdůvodnit.

Petr HARTMAN, moderátor

O to nejde, ale je to svým způsobem pouze administrativní opatření, které takzvaný penze dlouhodobě neřešitelný.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Je to takzvaná parametrická změna toho systému, která podle mého názoru ten problém dlouhodobě neřeší.

Petr HARTMAN, moderátor

Další etapa by pak měla upravit připojištění a vytvořit rezervní fond na penze a do toho rezervního fondu by měly plynout výnosy z privatizace nebo ze státního majetku. Počítá se také s určitými změnami v penzijním připojištění, kde by mělo dojít k oddělení majetku akcionářů od majetku účastníků penzijního připojištění, a tím by se otevřela cesta k poskytování nabídek od fondů směrem právě k těm, co si budou spořit, aby mohli být rizikovější penzijní plány, protože pak by mohly být vyšší výnosy?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

My jsme tady jistý kapitálový fond v minulosti měli vytvořen. Ten byl v podstatě zničen a musíme ho vytvořit znovu. Ono vlastně to trvá strašně dlouhou dobu, než ty generace jednotlivé tam jsou schopni po těch trochách, jaksi vytvořit tuto rezervu. Čili potom vlastně může být ten postup buďto přes vytvoření rezervního fondu přes výnosy z privatizace, nebo dokonce to může být vytvoření kapitálových fondů přímo z privatizace. My jsme samozřejmě tu privatizaci provedli jiným způsobem čili tuto možnost už nemáme, ale tohle to je pořád, bych řekl, relativně dobrý nápad. Jediná věc, která mi tady chybí a to je totiž to, že ta změna, která je parametrická, je čistě parametrická a neobsahuje riziko, ten motivační prvek. Čili vlastně, že lidem, jaksi řekneme musíte to a musíte ono. A není tam něco, co by jim vlastně řeklo. A když uděláte trošku něco navíc, tak z toho budete mít i něco navíc. Čili vlastně je to spíš takový ten drilistický způsob, který spoléhá na to, spoléhá na to, že stát stanoví jasná pravidla a všichni se do těch pravidel vejdou místo toho, aby vlastně ten systém byl nastaven tak, aby všichni prostě byli motivováni tak, aby se takovým způsobem chovali.

Petr HARTMAN, moderátor

Oni samozřejmě lidé se mohou chovat už nyní zodpovědněji a to tak, že se mohou dobrovolně připojit, ale je tam problém že ty výnosy penzijních fondů jsou velmi nízké. U nás ty fondy zkrátka nesmějí riskovat, takže investují do různých, dalo by se říci, termínovaných účtů, dluhopisů a tak dále a ten výnos je skutečně kolem jednoho procenta, kdežto v těch jiných zemích jsou ty výnosy od pěti do patnácti procent. Což je už znát, jak z toho ven, protože jsou zde zkušenosti z doby nedávno minulé, kdy došlo k různým krachům ať už bank nebo různých fondů. Lidé přišli o peníze a ta nedůvěra je pochopitelná, ale z hlediska dlouhodobého fungování těch penzijních fondů to asi není udržitelné tak nízké zhodnocení?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Asi ne. Já si myslím, že to je záležitost, kde bychom nemuseli být nějak zvlášť tvůrčí a spíš bychom se měli podívat na to, jak funguje regulace těch fondů některých zemí, kde jsou schopni aspoň ta historická zkušenost to ukazuje. Docilovat vyšších výnosů, a přitom nedochází k nějakým dramatickým výkyvům v hodnotě těch úspor, protože samozřejmě ta základní finanční poučka učí, že nic není zadarmo. To znamená, když dosahujete vyšších výnosů, tak jsou zpravidla vystaveni většímu riziku, že můžete také více ztratit a myslím, že to je umění těch penzijních fondů najít takovou kompromisní variantu, kdy dosáhnete už uspokojivého nějakého motivujícího výnosu, ale přitom nevystavíte ty fondy příliš velkému riziku. Na druhou stranu, a to už bychom se zapléтали do toho příliš, ty fondy jsou tak velké, že prostě by měly mít schopnost diverzifikovat, ukládat do různých instrumentů tak, aby opravdu ty výkyvy nebyly do té míry velké, že by ohrožovaly výplaty nároků těch, kteří tam penzijně spoří. Čili myslím, že to není neřešitelný problém. Stačí se jenom podívat kolem a udělat nějaký rozumný regulační rámec pro ty fondy. Ale já si myslím, že ještě jedna věc by byla užitečná, která by stála za zvážení, a to výraznějším způsobem podpořit to, aby si lidé i legislativně a daňově aby si lidé spořili na důchody, protože ta stávající podpora penzijním fondům daňová je spíše, myslím, symbolická a ono se to i odráží na objemu těch prostředků, které lidé do penzijních fondů ukládají, takže jedna věc je, že ty výnosy nejsou vysoké a druhá věc je, že to ani nevypadá, že by stát nějak artikuloval silněji zájem o to, aby lidé do penzijních fondů ukládali ty prostředky. Stává se z toho spíše nějaký spořicí argument, tedy spořicí instrument, než dlouhodobé uložení prostředků na penzi.

Petr HARTMAN, moderátor

Možná by to mělo následovat ve třetí etapě, která je charakterizována jako umožnění přesměrování částí odvodů do fondů. To je asi myšleno tak, že nějak ta motivace lidí, ať už formou daňových úlev,

ať už formou toho, že třeba se sníží pojistné a ty peníze, které zbudou, budou pak lidé moci dobrovolně nebo povinně, to samozřejmě není rozhodnuto, ukládat to nejrůznějších fondů. Mělo by to být dobrovolně nebo povinně? Protože opět se dostáváme k tomu morálnímu hazardu.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Já myslím, že v zásadě můžeme zjednodušeně rozlišit ty potenciální poplatníky do tří kategorií. Jednak lidé, kteří mají z čeho dodatečně spořit na důchod a teď už to dělají teď a vědí, že prostě v budoucnu by mohli mít problém se zachováním životní úrovně, pokud by se spolehli na ten státní důchod. Myslím, těch lidí není málo. A ti spoří prostě jinými způsoby, než že by ukládali peníze, do penzijních fondů z řady důvodů, kde ten výnos, jak jste hovořil, určitě je jeden z nejdůležitějších. Pak jsou lidé na druhé straně spektra, kteří i když jim dáte legislativní povinnost, aby spořili na ten důchod, tak si myslím, že stejně moc nenaspoří, ať už z důvodů, že jejich mzdy jsou tak nízké, že to bude zanedbatelný přídavek do toho penzijního spoření anebo prostě z řady jiných důvodů nebudou schopni obětovat nějakou spotřebu za ten příspěvek na důchod. Dovedu si to představit, že ta skupina také nemusí být úplně zanedbatelná. Takže, pokud já bych optoval spíše pro to, aby to bylo povinné spoření, tak je to proto, že si myslím, že mezi těma dvěma extrémy existuje poměrně široká vrstva obyvatelstva, která by měla z čeho spořit, ale potřebuje nějaký ten důraznější motiv pro to, aby spořila a neutrácela za spotřební statky, které v zásadě nepotřebuje, akorát podléhá masivní reklamě, jíž jsme svědky každý z nás každý den od rána do večera.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže povinnost spořit a pak samozřejmě ponechaná možnost ještě dále nad ten rámec dobrovolně spořit? Souhlasí Lubomír Lízal?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Já bych s tím souhlasil, trochu bych se na to díval z jiného úhlu. Vlastně to, jestli spoření má být povinné či nikoliv, do určité míry závisí, co bude garantovat, bych řekl, ten veřejný systém. Pokud ten veřejný systém bude dostatečně garantovat peníze, které jsou takové, že pro většinu lidí nebo pro značnou část populace není potřeba, aby v důchodovém věku měli další příjem, pak není důvod, aby to bylo jaksi povinné. Ale v okamžiku, kdy máme situaci, kdy víme, že ten systém patrně toto nebude schopen, tak vlastně se dostáváme do toho, že ano, nastává problém a abychom se vyhnuli morálnímu hazardu, je vlastně jediná věc, kterou musíme udělat, je, tedy udělat to povinné. Protože v okamžiku, kdy víme, že ten systém veřejný nebude schopen ty peníze ufinancovat, a neuděláme povinné spoření, tak vlastně vystavujeme ty vlastně, kteří jsou zodpovědní a budou si spořit, morálnímu hazardu, že nakonec ti, kteří si nespořili, přijdou a bude jich většina a budou říkat: A my chceme také. Čili vlastně je to ta, bych řekl, ta na těch vahách toho, jestli ten veřejný systém bude dostatečně schopen nebo nebude.

Petr HARTMAN, moderátor

V této souvislosti by možná stálo zato ještě vysvětlit, jaký je rozdíl. Protože v současné době člověk musí povinně platit sociální pojištění, ze kterého ty peníze plynou do toho důchodového systému. A jaký by byl rozdíl, kdyby tedy platili nižší to pojistné a část povinně dával do penzijních fondů. V čem je rozdíl, když ta celá suma míří, dalo by se říci, do kapsy státu, a takto by mířila jenom část, a část do těch penzijních fondů?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Ano, dobře jste to popsal. Že vlastně pouze část toho, co by se platilo, by šlo na ten současný průběžný systém, kdy vlastně z toho, co se vybere, tak okamžitě ty peníze vyplácí. Zatímco ta druhá

část by vedla k tomu, aby se budoval nějaký ten kapitál a aby z toho vlastně se použily i výnosy v budoucnu. A právě jaksi rozdíl mezi tím, co je potřeba, aby se přispělo do toho veřejného systému, to, že vlastně také chceme, aby si lidé spořili, takže v tomto okamžiku bychom nechtěli zvýšit míru vlastně zdanění nebo odložené spotřeby, tak vlastně potřebujeme dodatečné fondy a tam právě jsou, je možnost použít vlastně ty výnosy z privatizace právě jako doplněk toho veřejného systému v okamžiku, kdy vlastně část těch příspěvků od jednotlivých lidí přesměrujeme do jejich privátních fondů.

Petr HARTMAN, moderátor

My už jsme hovořili o tom, že naspořit do těch fondů není otázka krátkodobá, ale dlouhodobá i pohledu toho daného člověka, a samozřejmě nyní ten systém je úplně jiný, než by měl být v budoucnosti a co pak tedy s těmi lidmi, kteří zamíří do důchodu v momentu, kdy zkrátka budou, dalo by se říci, v uvozovkách, obětí té změny? Že nestačí naspořit?

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak já si myslím, že tam je potřeba mít jakési přechodné období, neboli ten nový systém důchodový nechat nabíhat postupně a když to řeknu zase zjednodušeně, ti, kteří už jsou věku relativně pokročilého by byli vypláceni z větší části důchodu na základě starého průběžného systému, toho, jaký známe hned, a který známe nyní, a jenom menší část by byla jejich příjmů z fondů kde by si naspořili prostředky do té doby, než odejdou do důchodu. Kdežto ti, kteří jsou na začátku své pracovní kariéry, tak by měli ten poměr mezi financováním ze stávajícího průběžného systému a z fondového systému, který by byl zaveden jako součást té reformy důchodové, by měli opačný, to znamená, vyplácení z fondů, z fondového systému, by byli relativně mnohem více než ti, kteří se do toho důchodu chystají už v dohledné době.

Petr HARTMAN, moderátor

Na závěr bych se vás zeptal na váš názor na to, že politici tvrdí, že důchodovou reformu chtějí zvládnout do roku 2010, je to vůbec reálné? Protože o důchodové reformě se v České republice mluví léta. Možná od, dalo by se říci, vzniku České republiky od roku 1993 a mluvílo se o ní i v době Československa, takže.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Tak otázka pro mě, jenom když bych vycházel z této citace, co to znamená, zvládnout důchodovou reformu? Pokud tím zvládnutím důchodové reformy se myslí najít shody mezi těmi politickými subjekty o tom, jak by ta reforma měla vypadat, a potom postupně se začnou ty jednotlivé kroky implementovat, tak si dovedu představit, že to možné je. Pokud bychom tím mysleli, že ta reforma bude prostě institucionálně legislativně do tažena do konce a od roku 1910 se poběží ...

Petr HARTMAN, moderátor

Dva tisíce deset.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Pardon, dva tisíce deset, tak to samozřejmě asi také možné je, ale připadá mi to méně pravděpodobné. Ale co se mi na tom líbí, a co hodnotím pozitivně je, že aspoň tady je vyjádřena ta vůle, ten záměr už v nějakém časově omezeném horizontu tu reformu konečně dát na stůl, protože zatím to často jsou slova a slova a slova.

Petr HARTMAN, moderátor

Lubomír Lízal.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Tak já si myslím, že se dá zvládnout právě ta, že je to ta první fáze, ta parametrická změna to není až takový problém. Tam vidím spíše riziko v tom, že jaksí, pokud se to neudělá rychle tak samozřejmě tam budou potom jednotlivé politické strany se začnou bát, takříkajíc těch voleb a zase to odloží. Takže, pokud se to udělá relativně rychle ta parametrická ta první fáze, tak si myslím, že ano. Pokud uvidíme nějaké další váhání, tak bych byl už skeptický.

Petr HARTMAN, moderátor

Tak uvidíme, jak se politici k důchodům postaví, zda konečně už budou následovat rázné činy a nejenom slova, slova, slova, kterých už jsme slyšeli tisíce, možná miliony, ale bohužel nic zásadního se nestalo, takže budoucnost důchodů v České republice je stále nejasná. Pro tuto chvíli končí pravidelný diskusní pořad Studio STOP. Hosty byli, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal a hlavní ekonom Československé obchodní banky Martin Kupka. Děkuji za účast a opět někdy na slyšenou.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky

Na slyšenou.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd, CERGE Univerzita Karlova

Na shledanou.